

також наявності ризиків в його діяльності. США, в свою чергу, оголосили про введення щорічного податку в розмірі 0,15% до розміру активів.

Однак багато країн вважають, що односторонні заходи можуть становити загрозу для економіки країни, так як дуже важливо, щоб даний законопроект прийнятий на міжнародному рівні, інше поведіння влечет переміщення банківських структур на ринки з більш сприятливим податковим режимом. Фінансова глобалізація відповідає поточної хвилі технологічних змін, пов'язаних з укрупненням бізнесу, розвитком філіальних мереж, забезпечуючих зниження транспортних і комунікаційних витрат економічних агентів, економічні зв'язки між якими перетворилися в систему транснаціонального взаємодіяння на основі інформаційно-мережних методів і інструментів.

Однією з важливих складових конкурентоспроможності банку в нинішній час є достатня технологічна оснащеність. Наприклад, дистанційного банківського обслуговування через Інтернет, наявність автоматичної системи оплати платежів.

Ця система, завдяки якій платіж надходить не оператору, а йде до одержувачу по безпечним електронним каналам зв'язі. Вона повністю виключає помилки, виникаючі внаслідок «людського фактора», і дозволяє суттєво економити час.

Основним фактором, привертати увагу корпоративних клієнтів, є також ступінь лояльності банку організації-партнеру. Це виражається, зокрема, в більш м'якому підході до питання кредитування корпоративних клієнтів, особливо тих, з якими банк працює довгий час. Для клієнтів транснаціональних банків важливо, наскільки широкий продуктовий ряд може запропонувати їм оператор ринку. Банк, надає клієнту не тільки вигідні умови по кредитуванню, але і комплексне обслуговування, має неоспорне перевагу на ринку.

Транснаціональні банки намагаються запропонувати корпоративним клієнтам найбільш широкий спектр послуг, для того щоб у клієнта не виникло потреби співпрацювати з будь-якими іншими банками. Факторами конкурентоспроможності банку виступають оперативність розгляду питань, і вартість різних послуг, і навіть місце розташування офісу банку. Але основними перевагами для клієнта є постійно вдосконалюваний продуктовий ряд, індивідуальний підхід до клієнтів і оперативність прийняття управлінських рішень. Оперативне розгляду заяв, зручний сервіс, вдосконалені технології ведуть до детальної проработки бізнес-процесів і критичній оцінці можливостей банку.

Конкуренція, крім процентних ставок і базових умов по кредитуванню, зсувається в бік якості надаваних послуг. Від зростання якості обслуговування виграватиме зокрема клієнт, одержувач послуг, сформований в умовах конкурентного ринку, а також банк, який робить акцент на якості надаваних послуг.

Святослав Шпиглук
(Суми, Україна)

ДИВЕРСИФІКАЦІЯ ЯК МЕТОД ОПТИМІЗАЦІЇ ФІНАНСОВИХ РИЗИКІВ БЮДЖЕТУ ПІДПРИЄМСТВ

В процесі розгляду бюджету як певного процесу вкладання коштів до доходної частини, що дає змогу одержувати дохід, слід відносити і витрати, тобто видатки, що сприяють майбутньому збільшенню доходу.

Диверсифікація фінансових ризиків полягає у зменшенні рівня витрат, а саме в зниженні фінансових ризиків. Метод ризик-менеджменту використовується лише для уникнення негативних наслідків несистематичних (специфічних) ризиків, які залежать від самого підприємства. Незалежно від того, який ризик мінімізується за допомогою диверсифікації, принцип ризик-менеджменту єдиний – максимально розподілити фінансові потоки між різноманітними активами для того, щоб уникнути значних фінансових втрат у випадку, коли окремі активи стають збитковими під впливом зовнішніх і внутрішніх факторів.

Дослідження сучасної системи управління фінансами передбачає розробку ієрархічної системи оперативних фінансових планів, тобто бюджетів підприємства та контроль за їх виконанням.

Бюджет підприємства – затверджений фінансовий план, який включає в себе всі сторони діяльності. Саме це дає можливість врахувати всі понесені витрати й одержати результати на майбутній період у цілому й за окремими підперіодами.

У високорозвинених країнах бюджет (фінансовий план) – основа внутрішнього фірмового управління. Відповідно бюджетування – це технологія складання, коригування, контролю й оцінки виконання фінансових планів, а тому бюджетування перетворюється в основу основ усіх технологій внутрішнього фірмового управління [3].

На сьогодні існує багато причин, що спонукає підприємства та їх менеджерів приймати рішення стосовно диверсифікації. Головні причини щодо прийняття рішення про диверсифікацію:

- часткове використання ресурсів;
- зниження прибутку від основного виробництва;
- скорочення попиту на продукцію;
- створення нових робочих місць;
- постійний ріст конкуренції та НТП(науково-технічного прогресу).

На рисунку 1 подано такі форми диверсифікації:

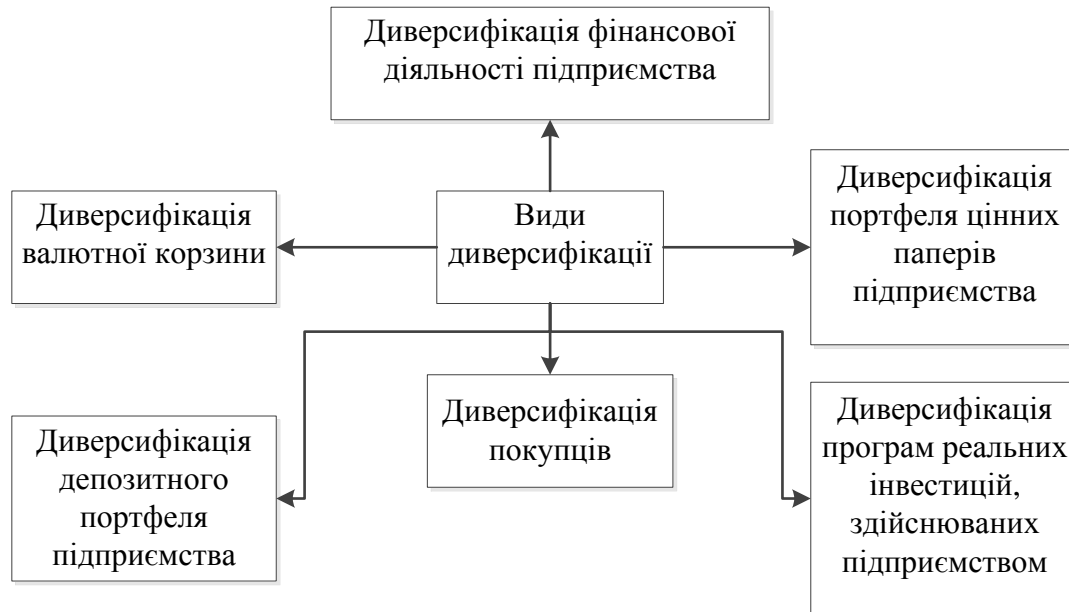

Рисунок 1 – Види диверсифікації, що використовуються для нейтралізації фінансових ризиків [1]

Пояснення щодо видів диверсифікації при виникненні фінансових ризиків:

- диверсифікація фінансової діяльності підприємства, яка передбачає використання альтернативних можливостей одержання доходу від різних фінансових операцій, безпосередньо не пов'язаних одна з одною. Якщо в результаті непередбачених подій одна з фінансових операцій виявиться збитковою, інші операції будуть приносити прибуток;
- диверсифікація портфеля цінних паперів, яка дозволяє знижувати інвестиційні ризики, не зменшуючи при цьому рівень доходності інвестиційного портфеля;
- диверсифікація програми реального інвестування. В частині формування реального інвестиційного портфеля підприємства рекомендується віддавати перевагу програмам реалізації декількох проектів відносно невеликої капіталомісткості перед програмами, які складаються з одного великого інвестиційного проекту;
- диверсифікація покупців продукції (робіт, послуг) підприємства, спрямована на зниження кредитного ризику, що виникає при комерційному кредитуванні;
- диверсифікація депозитних вкладів підприємства, яка передбачає розміщення великих сум тимчасово вільних грошових коштів з метою одержання прибутку в декількох банках. Умови розміщення грошових активів у різних банках істотно не відрізняються, тому при диверсифікації депозитних вкладів знижується рівень депозитного ризику, але рівень доходності депозитного портфеля при цьому не знижується;
- диверсифікація валютної корзини підприємства, яка передбачає вибір кількох видів валют у процесі здійснення підприємством зовнішньоекономічних операцій, що дає можливість мінімізувати валютні ризики;
- диверсифікація фінансового ринку, яка передбачає організацію роботи одночасно у декількох сегментах фінансового ринку. Невдача в одному з них може бути компенсована успіхами в інших [2].

Якщо говорити про підтримку підприємництва з боку держави, то на фінансову підтримку діяльності комунальної установи «Сумський обласний фонд підтримки підприємництва» Сумської обласної ради для забезпечення ефективного функціонування Фонду в рамках програми розвитку малого та середнього підприємництва в Сумській області на 2013-2014 роки за рахунок коштів загального фонду обласного бюджету використано 250,5 тис. гривень, або 10,8 відсотка до річних призначень [4]. Це поснюється економічною ситуацією в країні, а також рівнем інфляції, рівнем безробіття та величиною дефіциту бюджету взагалі.

У сучасній практиці корпоративних фінансів використовуються два основні критерії диверсифікації – фінансово-математична форма узгодження рівня фінансового ризику суб'єкта господарювання та абсолютної величини цільового показника. У випадку використання в процесі диверсифікації фінансових ризиків прибутковості (рентабельності) як цільового показника можна обґрунтування наступні критерії (обмеження оптимізації): по-перше, максимізація рентабельності (цільового показника диверсифікації) за фіксованого максимального рівня фінансового ризику –

$$\left\{ \begin{array}{l} f(R) \longrightarrow \max, \\ \bar{\sigma} \leq \sigma t, \text{ де:} \end{array} \right.$$

$f(R)$ - функція цільового показника;
 $\bar{\sigma}$ - усереднене значення фінансового ризику, отримане в результаті диверсифікації;
 σt - максимальний рівень фінансового ризику, рівень якого прийнятний для суб'єкта господарювання в даних конкретних умовах;
 ρ - друге, мінімізація рівня фінансового ризику за фіксованого мінімального рівня рентабельності (цільового показника) –

$$\left\{ \begin{array}{l} \bar{\sigma} \longrightarrow \min, \end{array} \right.$$

$f(R) \geq R_t$, де:
 $f(R)$ - функція цільового показника;

$\bar{\sigma}$ - усереднене значення фінансового ризику, отримане в результаті диверсифікації;

R_t - мінімально прийнятий рівень рентабельності (цільового показника), що прийнятний для суб'єкта господарювання в даних конкретних умовах .

На основі використання критеріїв диверсифікації фінансово-математичної форми узгодження рівня фінансового ризику суб'єкта господарювання та абсолютної величини цільового показника можна оптимізувати фінансові ризики бюджету підприємства та зменшити витрати на майбутній період.

Література:

1. Бандурка О.М. Фінансова діяльність підприємства: підручник / О.М. Бандурка, М.Я. Коробов, П.І. Орлов, К.Я. Петрова. - К.: Либідь, 1998. - 312 с.
2. Грушко В.І., Пилипченко О.І. Фінансові ризики : навч. посіб. / В.І. Грушко, О.І. Пилипченко. - К.: Знання: 1998. - 188 с.
3. Крамаренко Г.О. Фінансовий менеджмент: підручник / Г.О. Крамаренко, О.Є. Чорна. - К.: Цент навчальної літератури, 2006. - 520 с.
4. Статистичні дані Сумського обласного бюджету [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.finansy.sm.gov.ua/index.php/uk/home> – Назва з екрану.

Науковий керівник:

доктор економічних наук Балацький Євген Олегович.

Шпіцглюз, С.О. Диверсифікація як метод оптимізації фінансових ризиків бюджету підприємств [Текст] / С.О. Шпіцглюз; наук. кер. Є.О. Балацький // Проблеми та перспективи розвитку науки на початку третього тисячоліття у країнах Європи та Азії: збірник наукових праць: матеріали XIII Міжнародної науково-практичної інтернет-конференції (29-30 квітня 2015 р., м. Переяслав-Хмельницький). – Переяслав-Хмельницький: Переяслав-Хмельницький ДПУ ім. Г. Сковороди, 2015. – С. 136-138.